

**SPRAWOZDANIE MERYTORYCZNE Z DZIAŁALNOŚCI FUNDACJI „BORUSSIA”
W ROKU 2017**

GREMIA FUNDACJI

W 2017 r. Rada Fundacji pracowała w składzie, powołanym w grudniu 2014 r. na III kadencję przez Zgromadzenie Fundatorów (Kazimierz Brakoniecki, Robert Traba): przewodnicząca – Iwona Liżewska, członkowie: Inga Iwasiów, Basil Kerski, Piotr Mitzner, Jacek Poniedziałek.

Doroczne posiedzenie Rady Fundacji „Borussia” odbyło się w Olsztynie 2 grudnia 2017 r. Wzięli w nim udział członkowie Rady, Fundatorzy i członkinie Zarządu Fundacji. Zarząd fundacji omówił działalność programową w roku 2017, a także plany programowe na kolejny rok. Rada pozytywnie zaopiniowała sprawozdanie z działalności fundacji w 2017 r.

Bieżącą działalnością fundacji kierował Zarząd w składzie: Kornelia Kurowska (prezes), członkowie Zarządu: Alina Kuzborska, Ewa Romanowska, Maria Ziółkowska.

DZIAŁALNOŚĆ PROGRAMOWA FUNDACJI

W okresie od stycznia do grudnia 2017 roku fundacja prowadziła działalność statutową w następujących obszarach:

1. Program Centrum Dialogu Międzykulturowego „DOM MENDELSONNA”
2. Program transgraniczny
3. Wolontariat
4. Inne działania.

PROGRAM CENTRUM DIALOGU MIĘDZYKULTUROWEGO „DOM MENDELSONNA”

W ramach programu realizowane są działania cykliczne oraz samodzielne projekty z zakresu edukacji kulturalnej i edukacji międzykulturowej, prowadzone w partnerstwie ze Stowarzyszeniem Wspólnota Kulturowa „Borussia”.

W roku 2017 odbyły się następujące wydarzenia:

▪ **130. rocznica urodzin Ericha Mendelsohna**

21.03.2017 r. świętowaliśmy 130. urodziny Ericha Mendelsohna. Tego dnia przed południem Dom

Mendelsohna odwiedzili uczniowie Gimnazjum nr 5 Olsztyn oraz Szkoły Podstawowej nr 10 im. Władysława Broniewskiego w Olsztynie w Olsztynie. Dzieci i młodzież uczestniczyły w warsztatach plastycznych pt. „Architekt i jego wizje”. Młodzi ludzie poznawali życie i twórczość Mendelsohna oraz próbowali swoich sił jako projektanci i architekci. Po południu odbyła się dyskusja programowa pt.: „Tożsamość miasta”. O znaczeniu dziedzictwa Ericha Mendelsohna dla współczesnego Olsztyna rozmawiali: Sławomir Hryniewicz, Aleksander Kuberski, Marcelina Mikułowska i Bogusław Żmijewski. Rozmowę poprowadziła Ewa Romanowska.

Na uczestników spotkania czekał okolicznościowy tort, przygotowany przez borussianina Marcina Kołpę.

▪ **II Aukcja Dzieł Sztuki „WIĘCEJ ŚWIATŁA W DOMU MENDELSONA”**

W inicjatywę podobnie jak w zeszłym roku włączyli się artyści z Olsztyna, kraju i zagranicy, którzy przekazali swoje prace – obrazy, fotografie i rzeźby. Byli to: Jerzy Wojciech Bielecki, Małgorzata Bojarska-Waszczyk, Iwona Bolińska-Walendzik, Adam Cieślak, Siguni Aga Ciszewska, Audronė Dambrauskienė, Jan Jakowicki, Barbara Lis-Romańczukowa, Anna Grochowska, Raimundas Majauskas, Julia Michalak, Marcelina Mikułowska, Ewa Plichta, Eva Pohlke, Andrzej Popiel, Mirosława Smerek-Bielecka, Jacek Sztorc, Gintautas Vaicys, Wiesław Wachowski, Adam Wyźlic, Ewa Żuk-Michalak, Mariola Paulina Żylińska-Jestadt, autorzy Kazimierz Brakoniecki i Jerzy Waluga oraz kolekcjoner Robert Klimek.

Aukcję, która odbyła się 2 kwietnia 2017 r., poprowadził Robert Lesiński z Radia Olsztyn. Towarzyszył jej mini-recital gitarowy Krzysztofa Zawistowskiego. Oprawę graficzną przygotował Andrij Fil, a w przygotowanie wydarzenia włączyli się członkowie WK Borussia i zespół Borussia. Dochód z aukcji przeznaczony został na kontynuację rekonstruowania zabytkowego oświetlenia wnętrza budynku.

Koordinacja: Dominika Złakowska-Cieślak

DOM MENDELSONA – MIEJSCE NA LITERATURĘ

Projekt to kontynuacja działań prowadzonych przez „Borussię” od 2014 r., promujących literaturę i czytelnictwo wśród mieszkańców Olsztyna. Odbyły się 2 spotkania: z udziałem Pawła Huelle (12 października 2017 r. – w ramach wydarzenia towarzyszącego Festiwalowi Mendelsohna) oraz Ingi Iwasiów (1 grudnia 2017 r.): krytyczka literatury i wieloletnia redaktorka szczecińskich „Pograniczy”, profesorka-feministka, wykładowczyni pisząca wiersze i powieści w rozmowie z dziennikarką Ewelina Zdancewicz-Pękałą opowiadała o literackich inspiracjach swoją szczecińską „małą ojczyznę”.

FESTIWAL MENDELSONNA

W roku 2017 miała miejsce druga edycja „Festiwalu Mendelsohna”. Wydarzenia festiwalu wokół hasła przewodniego „Perspektywa” odbywały się w Olsztynie – w Centrum Dialogu Międzykulturowego DOM MENDELSONNA oraz w siedzibach instytucji partnerskich (szkoły, biblioteki, galerie itp.) w mieście i w regionie. W dniu 15.10.2017 w Galerii Sztuki SYNAGOGA w Barczewie zorganizowany został cały cykl wydarzeń kulturalno-edukacyjno-artystycznych (wernisaż wystawy TEHILIM Ewy Pohlke, koncert muzyki klezmerskiej, pokaz filmu „Hummus!”, warsztaty). Dodatkowo w wybranych miejscowościach regionu (Olecko, Mrągowo) odbyły się działania o charakterze kulturalnym i edukacyjnym, odwołujące się do tematyki związanej z historią i kulturą mniejszości narodowych zamieszkujących współcześnie i w przeszłości region Warmii i Mazur oraz z dialogiem międzykulturowym – zainicjowane przez nauczycieli i animatorów, biorących udział w międzynarodowym seminarium MIEJSCE I PAMIĘĆ organizowanym w ramach festiwalu.

W ramach 5-dniowego festiwalu odbywały się wykłady, wystawy, koncerty i pokazy, warsztatów, projekcje filmów, działania edukacyjno-kulturalne oraz spacer edukacyjny. Program merytoryczny został wypracowany przez zespół członków i współpracowników Borussii.

Obok głównych organizatorów: fundacji i Stowarzyszenia WK „Borussia”, Stowarzyszenia na Rzecz Kultury Żydowskiej B’JACHAD, Freunde der Borussia Olsztyn Allenstein/Olsztyn, w organizację przedsięwzięcia włączyły się m.in.: Muzeum Warmii i Mazur, Wojewódzka Biblioteka Publiczna w Olsztynie, Miejski Ośrodek Kultury w Olsztynie, Szkoła Podstawowa nr 10 w Olsztynie, Galeria SYNAGOGA w Barczewie, Stowarzyszenie Architektów Polskich Oddział w Olsztynie, Galeria BWA w Olsztynie. Przy obsłudze wydarzeń i w promocji festiwalu pomagali nam wolontariusze: studenci uniwersytetu i wolontariusze zagraniczni EVS oraz członkowie Stowarzyszenia WK „Borussia”.

Finansowanie: Samorząd Miasta Olsztyna, Goethe-Institut w Warszawie, Samorząd Województwa.

Z okazji Festiwalu Mendelsohna powstał film opowiadający o postaci architekta, patrona naszego wydarzenia „Erich Mendelsohn – architekt z Olsztyna”, autorstwa olsztyńskiego artysty Adama Smoczyńskiego ze Studia Ruchome Obrazki. Na film składa się seria plastycznych kadrów, ożywionych fotografii i inscenizowanych scen z młodości światowej sławy architekta. Film jest wykorzystywany podczas działań edukacyjnych.

▪ AKADEMIA BORUSSII

W 2017 r. zainicjowaliśmy nowy cykl, odnoszący się do doświadczeń i osiągnięć środowiska Borussii w zmianie w myśleniu o dziedzictwie kulturowym regionu. Cykliczne spotkania pod wspólną nazwą „Akademia Borussii” prowadzone w otwartej formule – spotkań tematycznych: debat, seminariów, warsztatów odbywających się w Olsztynie, w Domu Mendelsohna, lecz także w innych

miejsowościach regionu to okazja, by przybliżyć idee, cele i modelowe działania środowisk i osób, które od przełomu 1989/90 aktywnie włączają się w rozwój lokalnych społeczności przez sięganie do wielokulturowego dziedzictwa regionu jako wspólnej spuścizny i przestrzeni do działań obywatelskich, służących integracji społecznej i budowaniu obywatelskiej Polski.

W 2017 r. przeprowadziliśmy 3 debaty/seminaria i 6 warsztatów dla łącznie ok. 380 uczestników jako działań edukacyjnych i kulturalnych adresowanych do różnych grup wiekowych i docelowych na poziomie regionalnym (studenci, uczniowie, pracownicy instytucji, liderzy lokalni, nauczyciele). Poza Olsztynem odbyły się one w Mrągowie i Ełku

Efektom projektu jest także katalog w formie PDF, zawierający przykłady działań integrujących różne pokolenia i grupy docelowe, służących ochronie dziedzictwa kulturowego regionu (konkursy, gry terenowe, workcampy, akcje, wystawy etc.).

Wsparcie finansowe: Samorząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego, Samorząd Miasta Olsztyna oraz Goethe-Institut.

Współpraca merytoryczna: Wiktor Knercer, Iwona Liżewska, Marzena Zwierowicz

Koordynacja: Dominika Złakowska-Cieślak, Kornelia Kurowska

Seminarium MIEJSCE I PAMIĘĆ

W dniach 11-15 października 2017 r., w ramach programu towarzyszącego Festiwalowi Mendelsohna odbyło się polsko-niemieckie seminarium „Miejsce i pamięć”. Zbliżająca się rocznica Nocy Pogromów (tzw. Nocy Kryształowej) była okazją do spotkania edukatorów i nauczycieli z obu krajów, którzy podejmują działania edukacyjne związane z historią relacji polsko-niemiecko-żydowskich. Warsztaty były okazją do wymiany doświadczeń, pogłębienia wiedzy oraz wypracowania nowych modeli działań kulturalno-edukacyjnych. Efektom projektu były szkice polsko-niemieckich projektów związanych tematycznie z rocznicą Nocy Pogromów.

LEKCJE DIALOGU

Lekcje Dialogu to cykl zajęć z zakresu edukacji pozaformalnej, proponowany przez Borussię olsztyńskim uczniom, studentom i ich nauczycielom już od 2013 r. W roku 2016 „Borussia” zaplanowała w ramach projektu organizację cyklu zajęć w następujących obszarach tematycznych: Dialog z kulturą, Dialog z historią, Dialog obywatelski. Projekt jak co roku okazał się sukcesem frekwencyjnym.

Przeprowadzono łącznie 40 (z zaplanowanych 12) działań o charakterze edukacyjnym w formie warsztatów i spotkań połączonych z dyskusją (czas trwania 1,5-4 godz., w zależności od potrzeb i oczekiwań konkretnych grup. Odbiorcami byli uczniowie szkół i studenci uczelni z Olsztyna i regionu, lecz także spoza kraju (uczestnicy programów międzynarodowej wymiany młodzieży) oraz ich

nauczyciele. Z roku na rok rośnie popularność projektu wśród studentów i wykładowców Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego, którzy w tym roku stanowili 1/3 wszystkich uczestników projektu. Wśród słuchaczy nie zabrakło też seniorów, słuchaczy Akademii Trzeciego Wieku. Najpopularniejsze tematy zajęć wybierane przez uczestników to: „Historia wielokulturowego Olsztyna”, „Mniejszości narodowe w Olsztynie”, „Życie i twórczość Ericha Mendelsohna. Zajęcia prowadzone były przez współpracowników i ekspertów Fundacji „Borussia”.

Oprócz warsztatów dla uczniów i studentów, prowadzono indywidualne doradztwo dla zainteresowanych nauczycieli i wykładowców. W ramach projektu zorganizowano również dwa spotkania otwarte dla mieszkańców Olsztyna: wykład Wiktora Knercera na temat historii olsztyńskich Żydów (czerwiec 2017) oraz wieczór wspomnień i poezji Erwina Kruka (grudzień 2017), przygotowany we współpracy ze stowarzyszeniem Klosz-Art.

Lekcje Dialogu 2017 odbyły się dzięki wsparciu finansowemu Samorządu Miasta Olsztyna oraz Goethe-Institut w Warszawie.

Koordinacja: Dominika Złakowska-Cieślak, Kornelia Kurowska

PROGRAM TRANSGRANICZNY

STUDY TOURS TO POLAND

Rok 2017 był rokiem zakończenia jedenastoletniej ścisłej współpracy Fundacji Borussia z Kolegium Europy Wschodniej im. Jana Nowaka-Jeziorańskiego we Wrocławiu w ramach realizacji programu wizyt studyjnych Study Tours to Poland dla studentów. Funkcję koordynatora Programu Study Tours to Poland (STP) w 2017 r. przejęła nowopowstała Fundacja Liderzy Przemian z siedzibą w Warszawie. Od 2006 r. Fundacja Borussia pełni funkcję ogólnopolskiego koordynatora Programu STP dla studentów, którego celem jest prezentacja współczesnej Polski białoruskim, rosyjskim i ukraińskim i mołdawskim studentom. W ramach 12-dniowych wizyt studyjnych organizowanych w międzynarodowych grupach uczestnicy poznają: polski system samorządowy, gospodarczy, środowiska akademickie, organizacje pozarządowe, media, zagadnienia związane z Unią Europejską. Adresatami projektu Study Tours to Poland dla studentów są wyróżniający się młodzi ludzie w wieku 18-21 lat będący obywatelami Ukrainy, Białorusi, Rosji, Mołdowy, osiągający dobre wyniki w nauce, wykazujący się aktywnością w życiu akademickim i społecznym oraz motywacją do przyjazdu do Polski.

Fundacja Borussia odpowiada za przeprowadzenie promocji programu, rekrutację uczestników i organizatorów wizyt w poszczególnych miastach, kontakty z bezpośrednimi organizatorami wizyt, monitoring wizyt studyjnych, a także bieżącą obsługą programu.

Do udziału w programie Study Tours to Poland w 2017 r. zgłosiło się za pośrednictwem Fundacji Borussia 669 osób, w tym 639 spełniających wymogi formalne. W wizytach wzięło udział 200 osób, w tym 104 z Ukrainy, 28 z Rosji, 53 z Białorusi, 15 z Mołdawii). Uczestnicy zostali podzieleni na 15 grup, które gościły w Polsce w kwietniu, maju, październiku i listopadzie 2017 r.

W ramach realizacji Programu w 2017 r. współpracowaliśmy z następującymi organizacjami: Centrum Wspierania Inicjatyw Międzynarodowych (Poznań), Dom Pojednania i Spotkań im. Maksymiliana M. Kolbego (Gdańsk), Fundacja Dobra Wola (Kraków), Fundacja Działań Edukacyjnych KReAdukcja (Lublin), Fundacja Promocji Nauki i Kreatywności (Nowy Sącz), Fundacja na Rzecz Studiów Europejskich (Wrocław), Fundacja Instytut Równowagi Społeczno-Ekonomicznej (Gdynia), Fundacja Rozwoju Świętochłowic (Świętochłowice), Stowarzyszenie POLITES (Szczecin), Stowarzyszenie Edukacji Społeczno-Zawodowej "Esprit" (Szczecin), Stowarzyszenie Inicjatyw Niemożliwych „Motyka” (Toruń), Fundacja Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego FERSO (Łódź).

W dniach 9-10 marca 2017 r. w Warszawie odbyło się seminarium dla koordynatorów wizyt studenckich, które zostało przygotowane wspólnie z Fundacją Liderzy Przemian.

Celem spotkania było omówienie procedur obowiązujących w Programie, wymiana doświadczeń między organizacjami biorącymi w nim udział, podnoszenie kompetencji koordynatorów wizyt, a także integracja środowiska organizacji działających w sferze przekazywania doświadczeń polskiej transformacji ustrojowej.

W ramach działań na rzecz podnoszenia kompetencji absolwentów Programu STP dla studentów oraz integracji środowiska i sieciowania alumnów zostały przygotowane i przeprowadzone warsztaty lidarskie, w których udział wzięło 14 młodych osób z Białorusi, Mołdawii, Rosji i Ukrainy. Warsztaty odbyły się w dniach 4-11 lutego 2017 r. na terenie Dolnego Śląska i Mazowsza. Program przedsięwzięcia został zrealizowany wspólnie z Fundacją Liderzy Przemian i Towarzystwem Inicjatyw Twórczych „ę”.

W czerwcu 2017 r. w ramach STP dla profesjonalistów odbyła się wizyta nauczycielek języka angielskiego z Ukrainy. W czasie wizyty uczestniczki gościły na odbywającym się corocznie zjeździe nauczycieli języka angielskiego English Teaching Market – przedsięwzięciu Nidzickiej Fundacji Rozwoju NIDA, a następnie wzięły udział w zorganizowanych przez Borussię warsztatach

rozwijających kompetencje w zakresie aktywnych form nauczania w szkole oraz odwiedziły różne polskie placówki edukacyjne (publiczne i społeczne, ogólnokształcące i zawodowe).

W dniach 10-16 września 2017 roku we współpracy z lokalnymi i regionalnymi partnerami w Olsztynie i województwie warmińsko-mazurskim w ramach Programu Study Tours to Poland dla profesjonalistów Fundacja Borussia zorganizowała wizytę 15 przedstawicieli Rówieńskiej Rady Obwodowej (Ukraina). Uczestnicy wizyty poznali historię transformacji ustrojowej w Polsce, funkcjonowanie wszystkich szczebli samorządu terytorialnego, współpracę samorządu z III sektorem. Koordynacja: Ewa Romanowska, asystentka programowa Svitlana Plysiuk.

WOLONTARIAT

W 2017 r. gościliśmy w naszej fundacji kilkoro zagranicznych wolontariuszy na projektach długoterminowych w ramach Programu EU Erasmus+: Irynę Samchenko z Ukrainy, Johannę Frankenberger z Niemiec oraz od jesieni 2017 r. – Océane Le Goff z Francji. Ponadto w naszych organizacjach partnerskich wolontariat odbywały: Laura Klein z Niemiec (Przedszkole Miejskie nr 6 w Olsztynie) i Myroslava Statkevych z Ukrainy (Przedszkole Miejskie nr 4 im. Pluszowego Misia).

Wśród zagranicznych partnerów Borussii były: ICE e.V. z Drezna, Pax Christi z Akwizgranu, Open Door International z Kolonii, Centrum Rozwoju Mediów „Dialog” z Ukrainy, Federation des Oeuvres Laiques des Cotes d’Armor z Francji.

Rekomendację Borussii do wolontariatu zagranicznego otrzymali polscy wolontariusze, współpracujący z ICE e.V. z Drezna, Spohns Haus z Gersheim, PNWM w Poczdamie.

Wolontariusze EVS, których pobyt w Polsce koordynowała nasza fundacja, uczestniczyli aktywnie w działalności programowej naszej organizacji, wspierając nas np. podczas wydarzeń kulturalnych i działań edukacyjnych w Domu Mendelsohna. Przeprowadzili własne projekty w swoich organizacjach goszczących, a także inicjowali działania w sieci partnerów Borussii.

▪ Akademia wolontariusza

Podczas projektu „Akademia wolontariusza”, w listopadzie i grudniu 2017 r., grupa zagranicznych i krajowych wolontariuszy Borussii wzięła udział we wspólnych akcjach, spotkaniach i warsztatach – począwszy od czytania bajek z różnych krajów Europy, pomocy w działaniach w Domu Mendelsohna, przez Galę Wolontariatu, po akcje mikołajkowe dla uczniów szkół i przedszkoli olsztyńskich oraz animacje dla dzieci podczas Przedświątecznego Spotkania Borussii. Doświadczenia z praktycznych działań i akcji podsumowali podczas seminarium. Było ono też okazją do zdobycia nowych kompetencji z zakresu pracy projektowej oraz współpracy i komunikacji w zespole.

W ramach współpracy instytucjonalnej z Katedrą Filologii Germańskiej UWM praktykę studencką w naszej fundacji odbyła studentka Marta Mikulska, która wspierała zespół Borussii w działaniach programowych, włączając się m.in. aktywnie we współpracę z zagranicznymi wolontariuszami Borussii.

Finansowanie: Program Erasmus+, Goethe-Institut Warschau.

Koordinacja: Kornelia Kurowska, Zuzanna Chmielewska

INNE DZIAŁANIA – PROJEKTY SAMODZIELNE. PROJEKTY PARTNERSKIE

▪ WYSPA DZIECI

W 2017 r. kolejna edycja „Wyspy dzieci” odbyła się w Olsztynie i była współorganizowana przez Fundację Borussia. W lipcu spotkali się wolontariusze z Polski i Niemiec, aby wspólnie wziąć udział w Wyspie Dzieci. Przygotowali oni wakacyjne zajęcia dla podopiecznych olsztyńskiego Stowarzyszenia „Arka”. Wzięli także udział w warsztatach interkulturowych, poznawali się wzajemnie, zdobywając wiedzę o krajach i kulturach, z których pochodzą, wymieniać się doświadczeniami i budować trwałe relacje oparte na wspólnych przeżyciach i pracy. Od jesieni grupa uczestników rozpoczęła wolontariat za granicą.

Koordinacja: Zuzanna Chmielewska

▪ Spotkanie autorskie ze Zbigniewem Waszkielewiczem

13 stycznia 2017 r. odbyło się spotkanie autorskie ze Zbigniewem Waszkielewiczem, które poprowadziła Iwona Liżewska. Z. Waszkielewicz to aktor, reżyser, pedagog, animator kultury, twórca Teatr IOTA, laureat WAWRZYNU – Literackiej Nagrody Warmii i Mazur za powieść „Wujek Ziuniek na długie zimowe wieczory”. Na spotkaniu w Domu Mendelsohna prezentował swoją kolejną książkę „Wujek Ziuniek – kopiuje, wkleja”.

Koordinacja: zespół

▪ BORUSSIA gra z WOŚP!

15 stycznia 2017 r. zaprosiliśmy do Domu Mendelsohna na koncert borussianina Krzysztofa Lewandowskiego, którzy z towarzyszeniem młodych artystów: Pawła Kotarskiego – skrzypce, Ireny Łesiów – skrzypce i Oli Certy – flet poprzeczny, wykonał piosenki z repertuaru Marka Grechuty i inne polskie utwory poetyckie.

Koncert odbywał się w ramach 25. Finału Wielkiej Orkiestry Świątecznej Pomocy. W trakcie imprezy wolontariusze zbierali do puszek pieniądze, które przeznaczone były dla ratowania życia i zdrowia dzieci na oddziałach ogólnopediatrycznych oraz dla zapewnienia godnej opieki medycznej seniorom.

Koordinacja: zespół

- **Wystawa „Przetrwanie w Sarajewie”**

W kwietniu 2017 r. w Domu Mendelsohna prezentowana była wystawa „Przetrwanie w Sarajewie”, która dokumentuje współpracę ludności różnych narodowości i wyznań podczas wojny w Bośni w latach 1992-1995. Serbowie i Chorwaci, Żydzi i muzułmanie przez 4 lata pracowali ramię w ramię dystrybuując jedzenie, lekarstwa oraz przynosząc nadzieję potrzebującym. Prezentacji towarzyszył pokaz filmu dokumentalnego o tym samym tytule.

Koordinacja: Dominika Złakowska-Cieślak

- **Akcja Żonkile**

19 kwietnia w Domu Mendelsohna królowały żonkile – symbole nadziei i pamięci. Tego dnia włączyliśmy się w akcję upamiętniającą powstanie w getcie warszawskim, zainicjowaną przez Muzeum Historii Żydów Polskich POLIN w Warszawie. Od rana uczniowie olsztyńskich szkół brali udział w zajęciach w Domu Mendelsohna i razem z wolontariuszami EVS wykonywali papierowe kwiaty – symbole pamięci o powstaniu. Młodzież rozdała je na koniec mieszkańcom Olsztyna.

Koordinacja: Dominika Złakowska-Cieślak

- **Spotkanie autorskie z Leszkiem Szarugą**

12 maja 2017 r. zaprosiliśmy na spotkanie z prof. Leszkiem Szarugą, poetą, prozaikiem, autorem tomu „Trochę inne historie”, od wielu współpracującym z czasopismem „Borussia” i dr Anną Matysiak, poetką, wydawcą serii poetyckiej „Tangere”. Spotkanie poprowadził Kazimierz Brakoniecki.

Koordinacja: zespół

- **Szkoła letnia dla studentów z Polski i Niemiec**

W dniach 5-16 września br. w Olsztynie odbyła się Szkoła Letnia, organizowana przez Katedrę Filologii Germańskiej UWM we współpracy z Borussią. Tematem zajęć, w których uczestniczyli studenci z Polski i Niemiec, były miejsca pamięci na Warmii i Mazurach w kontekście polsko-niemieckim. Zajęcia dla uczestników Szkoły Letniej prowadzili m.in. przedstawiciele Stowarzyszenia WK Borussia i Fundacji Borussia: Kazimierz Brakoniecki, Wiktor Knercer, Kornelia Kurowska, Alina Kuzborska, Dominika Złakowska-Cieślak, Rafał Żytyniec. Mieliśmy także przyjemność gościć uczestników Szkoły Letniej w Domu Mendelsohna.

Koordinacja: Kornelia Kurowska

▪ **Tydzień Filmu Niemieckiego 2017 w Olsztynie**

Wspólnie ze Związkiem Stowarzyszeń Niemieckich Warmii i Mazur i Lektoratem DAAD Katedry Filologii Germańskiej UWM zorganizowaliśmy kolejną edycję Tygodnia Filmu Niemieckiego. W Olsztynie pokazy festiwalowe 7 filmów zza Odry prezentowane były w dniach 13-19 listopada w Kinie Studyjnym Awangarda 2. Program towarzyszący odbywał się w Bibliotece Uniwersyteckiej UWM (pokazy filmów) oraz w Muzeum Nowoczesności (pokaz filmu niemego „Kobieta na księżycu” w reż. Fritza Langa z muzyką na żywo w wykonaniu zespołu „Parampampam-Trio”). Warsztaty tematyczne w olsztyńskich przedszkolach prowadziły także wolontariuszki „Borussii”.

Współpraca: Goethe-Institut, Konsulat Generalny Republiki Federalnej Niemiec we Wrocławiu, Dom Norymberski oraz German Films.

Koordinacja: Kornelia Kurowska

▪ **DOŚWIADCZYĆ RÓŻNORODNOŚCI**

W nowym cyklu „Borussii” zaprosiliśmy w 2017 r. na 3 spotkania tematyczne:

40 dni, 9 krajów, jeden cel – spotkanie z Wają Jabłonowską (24.11.2017)

Waja Jabłonowska to Greczynka i Polka, liderka społeczna (związana m.in. z Fundacją Szkoła Liderów, Centrum Wsparcia Imigrantek i Imigrantów, Fundacją Pokolenia) i fanka jazdy na rowerze.

Opowiedziała o swojej samotnej wyprawie rowerowej spod Muzeum Emigracji w Gdyni do Megalo Seirini, górskiej wioski w Grecji, w której rozpoczęła się historia uchodźcza jej rodziny. Była to opowieść o tym, jak uruchomić w sobie odwagę i zbudować motywację do zrealizowania marzenia, które wydaje się nierealne. W ramach cyklu Waja Jabłonowska spotkała się także z osadzonymi z Aresztu Śledczego w Olsztynie.

Chiński rok pod znakiem Koguta – wieczór z Sandrą Boraczyńską (30.11.2017)

Olsztyn i Zhengzhou w linii prostej dzieli 7163 km. Ten dystans pokonała młoda olsztynianka, która przez rok mieszkała w 8,5-milionowym mieście w Kraju Środka. Podczas wieczoru w Domu Mendelsohna opowiadała o życiu codziennym Chińczyków widzianym z perspektywy młodej Polki i Europejki, doświadczeniach, które wyniosła ze spotkań i rozmów. Spotkaniu towarzyszyła degustacja potraw chińskich.

Międzykulturowe warsztaty artystyczne – Chanuka (8.12.2017 i 9.12.2017)

Ewa Pohlke, artystka i edukatorka związana z „Borussią” poprowadziła warsztaty dla nauczycieli z przedszkoli olsztyńskich na temat metod pracy kreatywnej w działaniach interkulturowych. Kolejne

zajęcia odbyły się w Domu Mendelsohna, uczestniczyły w nich dzieci z rodzicami – w efekcie warsztatów powstały barwne lampiony i ozdoby chanukowe, a uczestnicy zapoznali się także ze zwyczajami i tradycjami towarzyszącymi Świątu Świąteł.

▪ **Galeria Starego Olsztyna**

W ramach współpracy między Biurem Wystaw Artystycznych w Olsztynie i Fundacją „Borussia” realizowany był projekt „Galeria Starego Olsztyna”, finansowany ze środków finansowych Gminy Olsztyn w ramach Olsztyńskiego Budżetu Obywatelskiego na rok 2017.

„Galeria Starego Olsztyna” to w założeniu organizatorów wystawa prezentująca historyczne pocztówki i zdjęcia, pokazujące jak na przestrzeni ostatnich 100 lat zmienił się krajobraz naszego miasta. Dzięki współpracy z Maciejem Wachowskim, kolekcjonerem starych pocztówek oraz fotografikami związanymi z Olsztynem: Jerzym Walugą i Jackiem Sztorcem – udało się zgromadzić na potrzeby wystawy historyczne zdjęcia miasta, pokazujące przemiany architektoniczne i urbanistyczne Olsztyna.

Wystawa w ramach „Galerii Starego Olsztyna” była prezentowana w 3 miejscach. Były to:

- mur olsztyńskiego aresztu śledczego – wystawa miała III odsłony ekspozycji
- wiaty przystanków tramwajowych – we współpracy z Zarządem Dróg, Zieleni i Mostów została ustalona lista wiat tramwajowych, na których prezentowano 37 plakatów, także w III odsłonach.
- profil na portalu społecznościowym Facebook – równolegle do odsłon wystawy w przestrzeni miasta na specjalnie stworzonym profilu Galeria Starego Olsztyna prezentowane były zdjęcia historycznego Olsztyna. Poza wirtualną wystawą na profilu pojawiały się także informacje i komentarze do zmieniającego się krajobrazu historycznego Olsztyna, organizowane były konkursy tematyczne.

Ekspozycjom historycznych zdjęć towarzyszyły działania edukacyjne i animacyjne. W naszym założeniu działania te służyć miały popularyzacji dziejów miasta, uświadomieniu mieszkańców na przemiany urbanistyczne i społeczne Olsztyna, lecz także promowaniu idei OBO:

- spotkania z ekspertami w niecodziennej formule. Zaproponowaliśmy zorganizowanie „Tramwajowych podróży przez historię Olsztyna” – w formule przejazdów specjalnymi kursami tramwajów linii nr 1 odbyły dwukrotnie po 4 spotkania z ekspertami: przejazdem tramwajem towarzyszyła opowieść eksperta o rozwoju miasta w odwołaniu do miejsc, przez które przejeżdża tramwaj, ale także do zdjęć „Galerii”, prezentowanych na poszczególnych przystankach – w taki sposób mieszkańcy Olsztyna „zwiedzili” wystawę I i II edycji „Galerii Starego Olsztyna”. Przejazdom, które zorganizowaliśmy we współpracy ze ZDZiT i MPK Olsztyn towarzyszyły rozmowy z mieszkańcami – zespół projektowy rozdawał materiały informacyjne o akcji, kalendarzyki, pocztówki z historycznymi zdjęciami i materiały promocyjne przygotowane i przekazane przez Urząd Miasta Olsztyna. Ponadto promowaliśmy Olsztyński Budżet Obywatelski, rozdając podczas

„Tramwajowych podróży” gadżety i materiały udostępnione przez Biuro Komunikacji i Dialogu Obywatelskiego nt. OBO. Organizowaliśmy także mini-konkursy wiedzy o historii Olsztyna.

- **Działania edukacyjno-animacyjne.** Zmianom ekspozycji towarzyszyły działania edukacyjno-animacyjne adresowanych do mieszkańców oraz do dzieci i młodzieży szkolnej. Odbyły się one w Domu Mendelsohna. 22 listopada 2017 r. dwie grupy dzieci i młodzieży z Grupy turystycznej w Pałacu Młodzieży wzięły udział w warsztatach, prowadzonych przez Jakuba Rudnickiego i Adama Cieślaka. Pod opieką prowadzących uczestnicy analizowali zdjęcia z wystawy, poszukiwali informacji, gdzie zostały one zrobione.

Kolejne warsztaty odbyły się 29 listopada – prowadzący Urszula Madeja i Jakub Rudnicki. Na zajęcia przygotowali pytania do wieloletniej mieszkanki miasta, architektki Urszuli Madei. Wysłuchali także jej opowieści o zmieniającym się krajobrazie miasta.

Podsumowaniem cyklu warsztatów były zajęcia 6 grudnia 2017 r. – pod opieką prowadzącej, którą była Marcelina Mikułowska, uczestnicy tworzyli własne plakaty, inspirowane historią Olsztyna oraz wiedzą i informacjami o tym, jak zmieniało się miasto.

Ponadto warsztaty o historii rozwoju Olsztyna z wykorzystaniem materiałów – pocztówek i zdjęć poprowadził dla grupy uczniów z Zespołu Szkół Ekonomicznych 27 listopada 2017 r. Jakub Rudnicki.

Zwieńczeniem działań projektu „Galeria starego Olsztyna” było spotkanie podsumowujące. Organizatorzy i uczestnicy poszczególnych działań wspólnie zaprezentowali efekty swojej pracy. Spotkaniu towarzyszył specjalnie wydany na tę okoliczność folder oraz wystawa.

Działania merytoryczne poprzedził etap przygotowań, w które zaangażowali się współpracownicy Borussii: Dominika Złakowska-Cieślak, Kornelia Kurowska oraz Zuzanna Chmielewska. Zespół projektowy tworzyli ponadto: Jakub Rudnicki, Adam Cieślak, Urszula Kulecka-Madeja, Marcelina Mikułowska oraz Katarzyna Hincmann. W działania zaangażowali się także inni współpracownicy i wolontariusze Borussii.

- **Spotkanie Przedświąteczne**

Spotkanie Przedświąteczne Borussian odbyło się 16 grudnia 2017 r. w Domu Mendelsohna. Tradycyjnie wzięli w nim udział członkowie i sympatycy Borussii. Spotkanie miało charakter międzypokoleniowy. W programie wspólnego wieczoru znalazł się pokaz filmu A. Smoczyńskiego „Erich Mendelsohn – architekt z Olsztyna”, animacje i zabawy dla najmłodszych borussian oraz wspólny poczęstunek – tradycyjnie przygotowywanym wspólnie przez członków i sympatyków Borussii.

Koordinacja: zespół

PRZESTRZENIE SAKRALNE JAKO EUROPEJSKIE MIEJSCA PAMIĘCI

Od 2015 r. Borussia bierze udział w 2-letnim europejskim projekcie „Przestrzenie sakralne jako europejskie miejsca pamięci”. W projekcie uczestniczy 10 organizacji i instytucji z Niemiec, Holandii, Czech, Rumunii, Litwy, Austrii, Włoch, które sprawują opiekę nad miejscami pamięci w swoich krajach. Są to przede wszystkim budowle sakralne różnych wyznań, a wśród wiele kościołów ewangelickich w różnych częściach Europy, lecz także zabytkowy żydowski dom oczyszczeń Bet Tahara z Olsztyna.

W ramach projektu powstają propozycje materiałów i działań edukacyjnych, które różnym grupom odbiorców mają przybliżyć historię poszczególnych obiektów oraz znaczenie budowli sakralnych dla rozwoju europejskiej kultury i procesu budowania wspólnej pamięci. Przybliżyć mają znaczenie obiektów sakralnych jako nośników wartości europejskich, pamięci, wiedzy historycznej i kulturowej. Projekt obejmuje cykl seminariów i spotkań edukacyjnych, odbywających się w poszczególnych krajach, uczestniczących w projekcie, podczas których przedstawiciele organizacji partnerskich dyskutują i pracują nad kwestiami merytorycznymi i dydaktycznymi. W 2017 r. odbyły się spotkania projektowe w Austrii (marzec 2017 r.) i w Litwie (lipiec 2017 r.).

Projekt jest współfinansowany w ramach programu Unii Europejskiej ERASMUS+.

Koordynacja: Kornelia Kurowska, Ewa Romanowska

Zespół Fundacji pracował w 2017 r. w składzie: Zuzanna Chmielewska, Kornelia Kurowska, Svitlana Plysiuk, Ewa Romanowska, Maria Ziółkowska, Dominika Złakowska-Cieślak oraz wolontariuszki: Iryna Samchenko, Johanna Frankenberger i Oceane Le Goff.

Oprac. Zespół